

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87

HAYAT

Fiati her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE—

Cilt: V

Ankara, 13 Kânunevel, 1928

Sayı: 107

TEMAŞADA "HEYECAN,"

Heyecan... Bu bir kelimenin gerek edebiyatta, gerek temâşada pek büyük bir rolü vardır. Onun tesiri en güzel eserleri meydana getirir, onun hakimiyeti en nadide parçaları terennüm ettirir. Heyecanın tesirile vucut bulan bu parçalar, gene aynı tesirle güzellikleri anlaşılır.

Temaşa eserlerinde heyecanın mevcudiyeti muhtelif şekillerde görünmüştür. Klasik asarı tetkik edecek olursak görürüz ki heyecan daima aklın kabul etmeyeceği ve yahut pıçak ve tabancanın hakim olduğu vakayı içinde gizlenmiştir. Gün geçtikçe, daha doğrusu tiyatro vekayii hakimiyetinden kurtularak, kelime ve cümlelerin tesiri altında kalmağa başladıkça, heyecan da mevkiini terketmek mecburiyetinde kaldı.

«Tristan Bernard» Tiyatroda heyecanın mevkiini şu suretle tasvir etmektedir:

«Heyecan, temâşanın özü ve ruhudur. Temâşada heyecan uyandırıldığı anda, arzu edilen hedefe yaklaşılmış demektir.

Eser bedîi güzlliklere bürünmeli ve temâşa edenleri kendi tesirleri altında bırakan heyecanı uyandırmalıdır. Bedîi güzelliklere bürünen eserlerde heyecan vakaiyin elinde değildir. Küçük bir cümle, ruhu titretecek heyecanı uyandırır. Heyecan, alâkayı teştit ettiği için temâşada en ziyade ehemmiyet verilen bir noktadır. Heyecanı en çok tevlit eden eserler, sahnede en çok yaşayanlardır. Zaten hayatın her hangi bir noktasına bakacak

olursak, heyecanın en büyük bir rol oynadığına şahit oluruz.

Hayatın en büyük bir zevk ve ıstırap menbaı olan aşk ve sevgi bile heyecanın tesiri altından kurtulamamıştır. Heyecan olmayan duygulara sevgi ismi vermek bile hatadır. Çünkü heyecansız aşk yoktur. Temâşayı hayatın köşelerini yaşatan bir san'at olarak kabul ettiğimize göre, onun heyecandan en fazla hissedar olmasını esas ittihaz etmekliğimiz de pek tabiidir»

Fransız temâşa münekkitlerinden Lucien Dubech yazmış olduğu bir eserde temâşa san'atında heyecanın tesiri ve mevkiini şu suretle izah ve teşrih etmektedir: «Temaşayı ruhlar üzerinde en kuvvetli bir hakim olarak kabul ettikten sonra bu san'atta heyecana bir mevki ayırmamak en büyük bir hatadır. En iyi temâşa eserleri en fazla heyecan uyandıranlardır. Her san'at eseri bir heyecanın mahsulü olduğu gibi en yüksek eserler de en çok heyecan verenlerdir; çünkü bir eserin san'at kisvesine bürünebilmesi için mutlak, okuyan ve yahut temâşa edenlerde bir heyecan uyandırması icap eder. Uzun emeklerin, temiz bir mesainin masulü olan kıymetli eserler çok zaman doğmadan ölmüşlerdir. Onların ölümünü tetkik edecek olursak görürüz ki onlar lâzım gelen heyecanı uyandırmaktan uzak kalmışlardır. Heyecan, mevkiini en ziyade temâşada güçlkle muhafaza edebilir. Edebiyatın herhangi bir kısmında bu müşkülât, temâşada olduğu kadar fazla değildir.

Bir cümle yerinde sarfedilmedikçe heyecandan hissedar olamaz. Halbuki güzel bir nesir parçasında sevimli bir cümle daima heyecan uyandırır. Cümlelerin güzelliği, onun içindeki tasvir kuvveti bir kaç defa okunduktan sonra hafızada yer eder ve bu şekilde muhakeme yürütülebilir. Fakat temâşada hiçte böyle değildir. Bir defa cümlelerin güzelliği nispetinde hitabında da ahenk aranır. Edebiyatta heyecan ancak muharririn kalemindeki kuvvet ve tasvirindeki güzellik ile, kariin anlayışında toplanabilir. Temâşada ise mümessilin hitabındaki kudret, bu iki kuvveti kendi hakimiyeti altına alır ve heyecanı elinde oynatır. Muvaffakiyetin güçlüğü zamanın azlığındadır. Mümessilin kuvvetli hitabı, temâşa edenlerin muhakemesi üzerinde derhal amil olmalıdır ki heyecan o saniyeler arasında doğabilsin ve o eserin en canlı noktalarını tam manasıyla yaşatsın..

Gürülüyor ki heyecan edebiyatın her şubesinde olduğu gibi temâşada da mühim bir rol oynamaktadır. Zaten hayat ta kuvvetli bir heyecanın mahsulü değil midir?

HIKMET ŞEVKİ

